

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Factsheets bij Kamerbrief Actieagenda Industrie en Omwonenden

Context

In deze factsheets worden op basis van de resultaten van de opgedane kennis in de afgelopen periode, waaronder de onderzoeken onder de Actieagenda, opties voor toekomstige stappen voor volgende Kabinetten geschetst. Deze factsheets zijn opties voor toekomstig beleid.

Acties

Wanneer er in deze factsheets van actienummers gesproken wordt, wordt verwezen naar de onderzoeken onder de Actieagenda (bijlage 6-10), of de Acties zoals aangekondigd in de Actieagenda, namelijk:

Actienummer	Actie
1	Platform 'Leefomgeving en Industrie Dialoog' (LEID) opzetten bij het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL)
2	Verkenning transitie-pad naar Zero Pollution 2050
3	BBT in algemene regels
4	Beëindiging verouderde installaties
5	Versnellen invoering luchtkwaliteitsnormen voor een gezondere lucht
6	Verdieping effecten industriële luchtmissies op gezondheid
7	Piekbelasting en gezondheid bij vergunningverlening
8	Onderzoek financiële prikkels ter vermindering luchtvervuilende uitstoot
9	Uitbreiden informatiepositie bevoegd gezag en burgers: waaronder inzicht in continue metingen, sensornetwerken en gerapporteerd emissies van bedrijven
10	Controle op industriële emissies
11	RIVM verkenning gezondheidsrisico's rond industriële clusters/bedrijven Chemelot en Chemours
12	Meewegen van gezondheid in de Omgevingswet
13	Verkenning versterken adviesrol GGD
14	Ontwikkelen brede kennisagenda gezondheidsrisico's omwonenden
15	Actieteams instellen Gezondheidsproblematiek Industrie (AGI)
Motie Koekkoek	Rekening houden met cumulatie van stressoren in de fysieke leefomgeving

01. Versterken van de contacten met omwonenden

Deze factsheet omschrijft een optie om de gesprekstafel tussen omwonenden, industrie en overheid zoals omschreven in de Kamerbrief 'Uitkomsten Actieagenda Industrie en Omwonenden' in te richten. De daadwerkelijke uitvoering van deze gesprekstafel moet nog nader vormgegeven worden.

Korte beschrijving

Een landelijke gesprekstafel voor structureel contact tussen vertegenwoordigers van omwonenden, maatschappelijke organisaties, industrie, gemeenten, provincies, waterschappen, adviseurs bevoegd gezag¹, kennisinstellingen en rijksoverheid. In dit structurele overleg dat een vaste groep van vertegenwoordigers met elkaar voert, komen alle perspectieven bij elkaar. Zorgpunten worden verzameld, gezamenlijk geduid en snel naar de juiste tafel/verantwoordelijken gebracht. Ook wordt gezamenlijk de voortgang op de uitvoering van acties gemonitord.

Daarnaast het aanstellen van een 'Commissaris Gezonde Leefomgeving nabij Industrie' zoals OFL die voorstelt, als potentiële optie voor een nieuw kabinet.

Aan welke actie(s) uit de Actieagenda draagt de maatregel bij?

1 (Platform 'Leefomgeving en Industrie Dialoog' (LEID) opzetten bij het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL))

Waarom is deze maatregel nodig? Welk probleem helpt deze maatregel aan te pakken?

Het OvV stelt dat "Zonder acties van omwonenden is er nauwelijks een prikkel om handhaving en emissieverandering te realiseren."

Het perspectief van omwonenden moet beter betrokken worden bij de (nationale) beleidsontwikkeling. Er is nu geen plek waar voortgang, signalen en perspectieven in een vroeg stadium op een laagdrempelige manier afgegeven en besproken kunnen worden. Er is wel behoefte aan zo'n plek. Als er goed contact is met omwonenden komen vragen en problemen (kwesties) snel op tafel. Kwesties die in een vroeg stadium op tafel komen, kunnen vaak in goed onderling contact, constructief opgelost worden. Escalatie is dan niet nodig. Als kwesties echter te lang blijven liggen of als er onduidelijkheid is over wie verantwoordelijk is voor de aanpak ontstaat onvrede en onrust. De vraag gaat dan niet meer over het aanpakken van het probleem, maar vooral over de schuldvraag.

Omdat elk vraagstuk veel kanten heeft, helpt het als een vraagstuk en aanpak vanuit alle perspectieven belicht wordt. Met het organiseren van structureel, periodiek contact zorgen we ervoor dat de leefwereld van de omwonenden en de systeemwereld van overheden dichterbij elkaar komen. Als er goed contact is, we elkaars perspectieven kennen en erkennen, hoeven omwonenden dan niet langer op de barricades omgehoord te worden.

Dat periodiek contact kan op verschillende manieren worden ingevuld. We denken dat een vaste, landelijke kerngroep die wordt aangevuld met lokale stakeholders het best werkt. De omwonenden worden in de vaste groep bij voorkeur door een gezaghebbend iemand vertegenwoordigd. Dit zorgt voor een brede verbinding van de nationale groep met de lokale leefomgeving, zonder dat enkele omwonenden hiervoor verantwoordelijk worden gemaakt. Voor een goede voeding vanuit de praktijk komt de kerngroep afwisselend in verschillende regio's bijeen, waarbij regio-specifieke inbreng door ervaringsdeskundigen – waaronder omwonenden – wordt verzorgd. Door deze opzet blijft de gezonde leefomgeving voor omwonenden nabij industrie continu op de agenda bij alle deelnemers, worden patronen in signalen eerder herkend en is er een plek waar vastgelopen situaties vlot getrokken kunnen worden.

Het OFL adviseert ook een 'gezaghebbende, onafhankelijke en volwaardige Commissaris Gezonde Leefomgeving nabij Industrie' aan te stellen, die de positie van omwonenden zichtbaar versterkt. Dit vanwege de behoefte van omwonenden aan iemand met mandaat om besluiten te herroepen/vernietigen en

¹ Zoals omgevingsdiensten, veiligheidsregio's, GGD's

maatregelen af te dwingen. Het is de vraag of een commissaris omwonenden daadwerkelijk kan bieden waar zij op hopen. De landelijke groep in combinatie met de andere maatregelen uit de brief vervullen functies die deze commissaris zou hebben. Een eventuele mogelijkheid is om een gezaghebbende representant voor de omwonenden in de nationale groep aan te stellen.

Wat is de nuloptie?

Op dit moment is het contact met omwonenden afhankelijk van de lokale situatie. Er zijn regio's en bedrijven waar al jaren geïnvesteerd is in goed contact met omwonenden. In die gevallen komen problemen snel aan het licht. Op andere locaties is meer op ad-hoc-basis contact met omwonenden. Er is op die locaties vooral contact op het moment dat het eigenlijk al te laat is. Bij de nuloptie blijft het contact lokaal: de rijksoverheid blijft buiten bereik.

Wat zijn de geschatte kosten?

- Voor de nationale groep zijn er kosten voor het organiseren van de bijeenkomsten: o.a. organisatorisch, inhoudelijk en contacten met deelnemers. Het gaat om € 0,9 miljoen tot € 1,7 miljoen per jaar, exclusief eventueel extra beleidswerk dat voortvloeit uit de inzichten die de gesprekken opleveren.
- Bij de optie van een regeringscommissaris cf. het OFL-voorstel zijn er kosten voor ondersteuning door een secretariaat en enkele medewerkers. Dit gaat om € 0,5 miljoen tot € 0,7 miljoen per jaar.

Welke juridische overwegingen spelen er bij deze maatregel?

Partijen hebben allemaal eigen rechten, plichten en verantwoordelijkheden. Het organiseren van en deelname aan gesprekstafels verandert hier niets aan. De gesprekstafels zorgen wel voor meer transparantie en mogelijk een betere uitoefening van de deze rechten, plichten en verantwoordelijkheden. In het huidige juridische kader zitten voldoende waarborgen om willekeur te voorkomen. Denk aan inspraakmogelijkheden, bezwaar- en beroepsprocedures. Daarom stellen we een gesprekstafel voor en gaan we niet morrelen aan het bestaande juridisch instrumentarium. Een gesprekstafel kan er ook voor zorgen dat het bestaande juridisch instrumentarium beter wordt benut.

In het rapport van het OFL² staat dat omwonenden een onafhankelijke autoriteit wensen, die hun belang vertegenwoordigt en zo nodig besluiten kan herroepen/vernietigen of maatregelen kan afdwingen. Zo'n autoriteit is in strijd met het huidige bestel van democratische besluitvorming over regels, vergunningverlening met bezwaar en beroep en handhavingsbevoegdheden. OFL heeft mede daarom die wens omgezet in het advies een gezaghebbende, onafhankelijke en volwaardige Commissaris Gezonde Leefomgeving nabij Industrie aan te stellen.

Eventuele nadelen

- De gesprekstafel is alleen voor afstemming en overleg. Er kunnen geen afdwingbare afspraken worden gemaakt. Omwonenden kunnen daar andere verwachtingen bij hebben, zoals meer daadkracht en actiegerichtheid.
- Deelnemen aan een gesprekstafel als deze vraagt veel van omwonenden. Door het regio-specifiek te maken wordt dit nadeel verkleind.
- Er gebeurt al heel veel. De gesprekstafel is een aanvulling op de bestaande, lokale overlegtafels. Dit vraagt goede afstemming om dubbel werk te voorkomen.
- Het is onwaarschijnlijk dat er een goede taakafbakening en invulling van de rol van commissaris te vinden is, die aan de wensen en verwachtingen van omwonenden voldoet.
- Het resultaat dat een nieuwe commissaris kan bereiken zal beperkt zijn. In het juridische stelsel is geen ruimte voor een functionaris die besluiten kan herroepen of maatregelen af kan dwingen.

² [Gezamenlijke ontwikkeling van een Nationale Dialoog Gezonde Leefomgeving nabij Industrie](#), april 2025; Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving

Op welke onderzoeken is de maatregel gebaseerd?

- [Industrie en Omwonenden](#), 13-04-2023, Onderzoeksraad voor Veiligheid
- [Gezamenlijke ontwikkeling van een Nationale Dialoog Gezonde Leefomgeving nabij Industrie](#), april 2025; Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving
- [Regeling vaststelling Aanwijzingen inzake instelling functie regeringscommissaris](#), 21 maart 2025

02a. Vastleggen adviesrol GGD in Omgevingswet

In de Kamerbrief 'Uitkomsten Actieagenda Industrie en Omwonenden' wordt een pilot over advies van de GGD bij omgevingsplannen en omgevingsvisies omschreven. Deze factsheet omschrijft het vastleggen van de rol van de GGD bij plan- en visievorming. Dit is een eventuele optie voor een volgend Kabinet. Deze stap wordt niet in gang gezet met de Kamerbrief.

Korte beschrijving

Vastleggen van de rol van de GGD'en bij het opstellen van omgevingsplannen en omgevingsvisies, om zo te zorgen dat gezondheid volwaardig wordt meegewogen, binnen de mogelijkheden van bestaande wet- en regelgeving. Daarbij wordt rekening gehouden met de uitvoering. Immers, GGD'en zullen meer taken op zich moeten nemen, en provincies en gemeenten zullen in hun procedures rekening moeten houden met het advies. Dit vraagt ook om financiering.

Een subsidieregeling zal de inzet van GGD'en door gemeenten en provincies in een beperkt aantal in het oog springende gebieden bevorderen. De ervaringen die hier worden opgedaan kunnen als input dienen bij het vastleggen van de adviesrol van de GGD binnen de mogelijkheden van bestaande wet- en regelgeving.

Aan welke actie(s) uit de Actieagenda draagt de maatregel bij?

12 en 13

Waarom is deze maatregel nodig? Welk probleem helpt deze maatregel aan te pakken?

Ook al biedt de Omgevingswet de mogelijkheid om gezondheid mee te wegen bij beslissingen, gebeurt dit nog niet vaak, maar wel soms, op ad-hoc basis. De GGD heeft die taak wel op grond van de Wet publieke gezondheid. Het moment in de besluitvorming waarop een advies van de GGD waarde heeft is tijdens de fase van het opstellen van de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan.

Met deze maatregel krijgt gezondheid een prominentere, volwaardige rol in de afweging bij het stellen van regels voor het omgevingsplan en de omgevingsvisie. De adviesrol van de GGD is hiermee vroegtijdig, en al voorafgaand aan vergunningverlening, in het besluitvormingsproces van het bevoegd gezag (zowel gemeenten als provincies) geborgd. Een vaste rol van de GGD als adviseur van het provinciale besluitvormingsproces is nieuw. Dit gebeurt zo nu en dan wel, op ad-hoc basis. Hierbij is het zaak duidelijk te zijn over rol van de GGD (eigendom van de gemeente(n)), zeker als provincie en gemeente niet per se op één lijn zitten.

Bij de uitwerking worden de ervaringen met betrokkenheid van de GGD bij omgevingsvisies en -plannen geëvalueerd. Daarbij wordt in ieder geval gekeken naar de gewenste inhoud en timing van de betrokkenheid, benodigde capaciteit en verantwoording over de afweging van gezondheid bij de besluitvorming (betrekken bij, rekening houden met).

Wat is de nuloptie?

Het is nu ter afweging van de gemeente of provincie of aan de GGD advies gevraagd wordt. Gemeenten zijn opdrachtgevers van de GGD, maar heeft geen officiële adviserende rol richting de provincie. Wel is het zo dat provincies zo nu en dan wel advies vragen aan GGD'en. Gezondheid wordt echter dus niet in alle gevallen volwaardig meegewogen. De provincie is bevoegd gezag voor de meeste grotere bedrijven.

Wat zijn de geschatte kosten?

Een stevigere betrokkenheid van de GGD'en in het omgevingsbeleid zal meer inzet van de GGD'en vragen. De organisaties worden gefinancierd door de gemeenten en indirect door VWS (via het Gemeentefonds). Ook zou de kennisinfrastructuur voor de GGD'en, inclusief het Centrum Gezondheid en Milieu, ondergebracht bij het RIVM, versterkt moeten worden. Bekeken moet worden op welke manier financiering vanuit de Provincie geborgd kan worden. In overleg met al

deze belanghebbenden zal moeten worden bepaald welke financiële bijdrage de rijksoverheid dient te leveren.

Welke juridische overwegingen spelen er bij deze maatregel?

De maatregel omvat onder andere het uitwerken van de mogelijkheid tot vastlegging van een rol voor de GGD in de plan- en visievorming binnen de bestaand mogelijkheden in wet- en regelgeving.

Eventuele nadelen

Grotere financieringsvraag GGD'en, gemeenten en provincies. Complexer besluitvormingsproces. Steviger beroep op ambtelijke capaciteit bij gemeenten en provincies.

Op welke onderzoeken is de maatregel gebaseerd?

Onderzoek 12 en 13 van het consortium bevelen (onder andere) de wetswijziging aan. Uit een verkenning van opvattingen van de relevante stakeholders door VWS komt de maatregel ook als kansrijk naar voren.

02b. Uitwerken resultaten pilot gezondheidseffectrapportage in nieuwe regelgeving

In de Kamerbrief 'Uitkomsten Actieagenda Industrie en Omwonenden' wordt omschreven dat een pilot over de gezondheidseffectrapportage rondom Tata loopt. Deze factsheet omschrijft hoe deze Gezondheidseffectrapportage zou kunnen worden uitgewerkt. Hoe precies, moet in de evaluatie van de pilot bij Tata duidelijker worden.

Korte beschrijving

Naast een verplichte milieueffectrapportage, zou ook een rapportage t.a.v. gezondheid gemaakt kunnen worden: de gezondheidseffectrapportage (GER). Een GER zou de gezondheidsimpact van een project en de mitigerende maatregelen in kaart kunnen brengen in andere gevallen dan dat dit nu bij een MER gebeurt. Een belangrijke voorwaarde voor het verder brengen van de GER is dat dit het vergunningsverleningsproces niet moet vertragen en de regeldruk niet disproportioneel moet toenemen. Daarom wil het kabinet geen nieuwe instrumenten introduceren. Vanwege de samenhang tussen emissies, milieukwaliteit en gezondheid ligt het voor de hand om die elementen van de GER die van toegevoegde waarde zijn op termijn onder te brengen in de systematiek van het MER.

Aan welke actie uit de Actieagenda draagt de maatregel bij?

Actie 12

Waarom is deze maatregel nodig? Welk probleem helpt deze maatregel aan te pakken?

Uit het OVV-rapport volgt dat gezondheid onvoldoende een plaats heeft bij de besluitvorming over milieubelastende activiteiten. Op dit moment is een GER geen bestaand instrument en is het geen wettelijk onderdeel van een projectbesluit of de vergunningverlening. Het MER kijkt naar de verandering van de uitstoot (emissies) en wat daarvan in de leefomgeving te merken is (immissie en depositie).

Een GER kan worden gebruikt om te onderzoeken welke verbeteringen verder nodig zijn. Ook zou een GER meer informatie voor omwonenden kunnen geven.

Met een GER zou gezondheid een prominentere plek kunnen krijgen in het besluitvormingsproces. Er vindt op dit moment een pilot met een GER plaats die specifiek is gericht op de situatie van Tata Steel in combinatie met een lopende MER-procedure. Op basis van de bevindingen uit deze pilot wordt besloten of (succesvolle elementen van) een GER op termijn kunnen worden ondergebracht in het instrumentarium van de MER.

Wat is de nuloptie?

Een gezondheidstoets is reeds een onderdeel van een MER en in de mer-commissie nemen gezondheidsdeskundigen deel. Hierdoor heeft gezondheid reeds een plek binnen de mer-besluitvorming.

Wat zijn de geschatte kosten?

Als besloten wordt een GER onder te brengen in het instrumentarium van de MER, is tijdelijke beleids- en juridische capaciteit nodig (schatting: € 0,4 miljoen tot € 0,6 miljoen). Daarnaast zal dit kosten betekenen voor de bevoegde gezagen en bedrijven die de kosten van het opstellen van een GER moeten dragen.

Welke juridische overwegingen spelen er bij deze maatregel?

Een GER is onvoldoende uitgewerkt om een volledige juridische inschatting te kunnen maken. Daarnaast is de vraag op welk moment in het vergunningenproces de GER zou worden geïntroduceerd. Als een GER uiteindelijk niet tot een ander besluit leidt of niet kan worden gebruikt voor de gevallen waarvoor het nodig wordt gevonden (te weten gezondheidsrisico's van bestaande bedrijven die over een geldende vergunning beschikken), is de vraag wat de meerwaarde is.

Eventuele nadelen

Afhankelijk van de mogelijke specifieke uitwerking. Hogere lastendruk bij bedrijven, vergunningenprocedures kunnen langer duren en/of bedrijven zullen meer informatie moeten aanleveren bij het bevoegd gezag. Ook meer capaciteit nodig bij bevoegde gezagen en omgevingsdiensten om de ingediende stukken te kunnen beoordelen.

Op welke onderzoeken is de maatregel gebaseerd?

Actie 12

02c. Opstellen handreiking nieuwe begrippen Omgevingswet en Bkl

Korte beschrijving

Een vergunningaanvraag voor een nieuwe milieubelastende activiteit moet worden geweigerd als deze "significante milieuverontreiniging" veroorzaakt. Dit begrip is nieuw geïntroduceerd in de Omgevingswet en vindt zijn oorsprong in Europees recht. Deze maatregel is bedoeld om een handreiking vast te stellen door het Rijk voor het begrip "significante milieuverontreiniging". De verwachting dat een handreiking weinig meerwaarde zal hebben voor de toepassing van het begrip, het zou zelfs belemmerend kunnen werken.

Aan welke actie(s) uit de Actieagenda draagt de maatregel bij?

Actie 12

Waarom is deze maatregel nodig? Welk probleem helpt deze maatregel aan te pakken?

Het beoordelingscriterium dat geen significante milieuverontreiniging mag worden veroorzaakt, is nieuw in de Omgevingswet.¹ Een bestuursorgaan kan de aanvraag van een omgevingsvergunning weigeren wanneer er sprake is van ernstige nadelige gevolgen voor de gezondheid. Ook kan een reeds verleende vergunning voor een bestaande installatie worden gewijzigd of ingetrokken als deze significante milieuverontreiniging veroorzaakt.

Het onderzoek zet uiteen dat het toetsen aan het begrip significante milieuverontreiniging door bestuursorganen ingewikkeld zou kunnen zijn bij vergunningverlening. Dit begrip is nieuw geïntroduceerd onder de Omgevingswet waardoor er (nog) geen duiding is door jurisprudentie onder de Omgevingswet.² In combinatie met de hoge eisen die worden gesteld aan de motivering van besluiten tot het wijzigen of intrekken van omgevingsvergunningen kan dit belemmerend werken voor overheden.

Het onderzoek geeft echter geen verdere indicatie van een invulling van zo'n handreiking. Door het ontbreken van een referentiekader (wettelijke immissie-/emissienormen voor gezondheidsrisico's) is de verwachting dat een handreiking weinig meerwaarde zal hebben. Het is op dit moment niet mogelijk en wenselijk om gezondheidsnormen te stellen waaraan het bevoegd gezag zou kunnen toetsen bij de beoordeling van (een aanvraag om) een vergunning.

Wat is de nuloptie?

De nuloptie is geen extra duiding te geven door middel van een handreiking.

Wat zijn de geschatte kosten?

Het opstellen kost eenmalig € 0,1 miljoen tot € 0,2 miljoen aan beleids- en juridische capaciteit. Vervolgens is periodiek weer (beperkt) capaciteit nodig om de handreiking actueel te houden.

Welke juridische overwegingen spelen er bij deze maatregel?

Zonder referentiekaders voor gezondheidsrisico's heeft een handreiking geen meerwaarde. Een handreiking heeft bovendien een geringe juridische status. Een handreiking om de significante verontreiniging te duiden zal het bevoegd gezag niet of nauwelijks helpen.

Eventuele nadelen

Bevoegde gezagen moeten reeds toetsen aan de genoemde begrippen waardoor geen nieuwe bevoegdheid ontstaat. De verwachting is daarom dat deze maatregel geen concrete verbetering van de gezondheid van omwonenden zal bereiken. Integendeel, de begrippen zijn opzettelijk vaag,

¹ In de Wabo werd dit criterium niet expliciet gehanteerd, maar werd het ingevuld door de verschillende onderdelen van het toetsingskader voor de omgevingsvergunning milieu. In het stelsel van de Omgevingswet is gekozen voor een omschrijving, die zonder omwegen de essentie van het criterium aangeeft, namelijk dat verontreiniging door een milieubelastende activiteit niet significant mag zijn. Stb. 2018, 292, p. 432.

² Het EU-Hof heeft recent in een [arrest over Ilva](#) wel wat nadere inkleuring aan significante verontreiniging gegeven. Onderzoek 12 gaat hier verder op in.

waardoor meer beoordelingsvrijheid bestaat bij het bevoegd gezag en breed inzetbaar is door het bevoegd gezag. Het geven van een handreiking kan dus belemmerend werken en de toepassing beperken.

Op welke onderzoeken is de maatregel gebaseerd?

Actie 12 – meewegen gezondheid in de Omgevingswet

03. Vergroten transparantie omtrent metingen

In de Kamerbrief 'Uitkomsten Actieagenda Industrie en Omwonenden' wordt een pilot over meten omschreven. Deze factsheet omschrijft een verdergaande stap. Dit is een eventuele optie voor een volgend Kabinet. Deze stap wordt niet in gang gezet met de Kamerbrief.

Korte beschrijving

Deze maatregel beoogt een pilot in te richten om de meetdata van emissies van bedrijven begrijpelijk online te ontsluiten voor publiek, zonder de toegang te beperken tot geregistreerde gebruikers. Met als doel een beter geïnformeerde en betrokken samenleving en tegelijkertijd te voldoen aan een nieuwe Europese verplichting. De meerwaarde zit vooral in het transparant en navolgbaar beschikbaar stellen van meetgegevens van de emissie van industrie.

Deze pilot verkent met bevoegde gezagen en andere stakeholders (o.a. omgevingsdiensten, waterschappen, GGD, bedrijven, omwonenden en/of meetdiensten) hoe een dergelijk platform ingericht kan worden en welke partijen de informatie het beste kunnen aanleveren op een begrijpelijke manier. De pilot beschrijft de wensen en mogelijkheden en een test met een aantal IPPC-installaties. De data van de, nu reeds verplichte, periodieke en eenmalige metingen kunnen worden gebruikt. Bij slagen van de pilot zullen de data van andere bedrijven worden toegevoegd, gericht op het voldoen aan de wettelijke kaders om in 2035 de vergunningen te ontsluiten.

Aan welke actie(s) uit de Actieagenda draagt de maatregel bij?

3 Meten en weten (3.2 Openbaar maken milieu- en meetgegevens)

Waarom is deze maatregel nodig? Welk probleem helpt deze maatregel aan te pakken?

De beschikbaarheid en transparantie van emissie meetgegevens van bedrijven laat te wensen over. Bevoegd gezag en omwonenden hebben onvoldoende inzicht in de meetgegevens waardoor de informatiepositie onvoldoende is.

- Het OVV-rapport beveelt het bevoegd gezag aan om het emissie-overzicht van bedrijven regelmatig op compleetheid en correctheid te toetsen. Het OVV-rapport pleit voor het goed informeren van omwonenden in begrijpelijke taal.
- Daarnaast is er een nieuwe Europese verplichting voor grote milieubelastende bedrijven om meetdata in bezit van bevoegd gezag op internet te ontsluiten.
- Ook geldt er een nieuwe Europese verplichting om geconsolideerde vergunningen online te ontsluiten, uiterlijk in 2035.
- Het zou wenselijk zijn om de vergunningen en de bijbehorende meetdata te ontsluiten via 1 platform. De beschikbaarheid van en transparantie in meetgegevens versterkt de informatiepositie van burgers.
- Er gelden momenteel Europese verplichtingen ten aanzien van monitoring van emissies en het verstrekken van deze gegevens aan bevoegd gezag, die nu niet altijd goed worden nageleefd.
- Juist omdat het complexe materie is wordt een pilot aangeraden en pas daarna het op te schalen naar alle circa 1750 industriële IPPC installaties.

Wat is de nuloptie?

De informatiepositie van omwonenden en bevoegd gezag blijft onvoldoende.

- Bedrijven laten metingen uitvoeren door geaccrediteerde of gecertificeerde meetinstanties aan de hand waarvan bevoegd gezag kan controleren of aan de emissiegrenswaarden wordt voldaan.
- Soms laat bevoegd gezag controlerende metingen uitvoeren door meetdiensten.
- In de praktijk zijn niet altijd monitoringsplannen beschikbaar bij bevoegd gezag en in de vergunning wordt niet altijd opgenomen wanneer en welke meetgegevens door het bedrijf aan bevoegd gezag geleverd moet worden. Ook kunnen meetrapporten ontbreken bij bevoegd gezag.

- De meetdata die bij bevoegd bezag beschikbaar is, kan door bewoners worden opgevraagd (met een WOO verzoek), maar zijn, op een enkele uitzondering¹ na, niet online beschikbaar.

Wat zijn de geschatte kosten?

Het uitvoeren van een pilot met 10 bedrijven kost naar schatting € 2,0 tot € 3,0 miljoen euro (o.a. software en personele capaciteit). Afhankelijk van de uitkomsten van de pilot kan dan worden opgeschaald. De uitkomsten van de pilot zullen ook een betere indicatie opleveren van de kosten per bedrijf, en daarmee van de totale financiële dekkingsopgave binnen de rijksbegroting.

Welke juridische overwegingen spelen er bij deze maatregel?

- Artikel 24 van de herziene Richtlijn Industriële Emissies (2024/1785) verplicht dat de bevoegde autoriteit monitoringsgegevens kosteloos ter beschikking stelt van het publiek via internet zonder de toegang te beperken tot geregistreerde gebruikers. Hetzelfde artikel verplicht bevoegde gezagen om een geconsolideerde (navolgbare) versie van een vergunning online beschikbaar te stellen voor 2035.
- Deze verplichting geldt voor zogeheten IPPC installaties, dat zijn de grotere milieubelastende installaties. Volgens de IPPC database zijn er circa 1750 industriële IPPC installaties in Nederland. Daarnaast is er ook nog een groot aantal agrarische IPPC installaties. De vraag is of informatie over deze installaties wel of niet in hetzelfde online systeem ontsloten moeten worden.
- Veel monitoringseisen voor bedrijven staan verspreid in de regelgeving. Dat systeem veranderen is lastig, omdat het voortkomt uit de complexiteit en diversiteit van de industrie en de regels die Europa stelt. Het maakt het voor het bedrijf en de toezichthouder in de praktijk onoverzichtelijk. De toezichthouder is erbij gebaat als het bedrijf op basis van haar monitoringsverplichtingen een monitoringsplan opstelt en dat ter goedkeuring voorlegt aan de vergunningverlener. Aan de hand van een monitoringsplan kan de toezichthouder veel makkelijker controleren.
- Het zou toezichthouders helpen als bedrijven in Rijksregels worden verplicht om een monitoringsplan aan te leveren aan bevoegd gezag.

Eventuele nadelen

- De industrie (en daarmee ook de eisen) zijn zo divers, dat het lastig kan zijn om eisen in vergunningen en bijbehorende meetdata eenduidig en begrijpelijk online te ontsluiten.
- Meetdata met onvoldoende eenduidige en begrijpbare informatie kan leiden tot verwarring, zorgen en ongerustheid bij de diverse stakeholders, vooral omwonenden.
- Vergunningen kunnen erg omvangrijk zijn en veel wijzigingsbesluiten bevatten. Het is tijdrovend om overzicht te maken van de vigerende eisen, helemaal als daarnaast ook inzicht gewenst is in de geldende eisen in (algemene) Rijksregels.
- Het beschikbaar stellen van alle meetdata houdt ook in dat op bedrijfsvoering gerichte en mogelijk concurrentiegevoelige data openbaar wordt gemaakt. De verplichtingen op grond van de Richtlijn Industriële Emissies gelden uiteraard voor alle betreffende bedrijven binnen de EU, waardoor er sprake is van een gelijk speelveld.
- De deadline van 2035 is voor een dergelijk complex ICT project niet ruim.

Op welke onderzoeken is de maatregel gebaseerd?

Tauw, 2025 Informatiepositie meetgegevens lucht(kwaliteit) industrie (Actie 9), B. Hoekstra, A. Molenaar (concept), OvV rapport

¹ De meetresultaten van de emissiemetingen aan stookinstallaties <50MW, worden na uitvoering door de meetinstantie in het SCIOS afmeldsysteem ingevoerd. Deze meetresultaten worden door SCIOS online gezet in het SCIOS portaal.

04a. Uitvoeren pilots voor het voorkomen van piekemissies

Korte beschrijving

Door pilots uit te voeren om piekemissies¹ verder vast te leggen in de monitorings- en beheersplannen, en hierop te handhaven, kan er op kortere termijn doeltreffend actie worden ondernomen. Met deze pilots bij het vergunnen van piekemissies door Omgevingsdiensten kan er ook naderhand worden beoordeeld of en op welke manier verdere actie omtrent het voorkomen van piekemissies nodig is.

Aan welke actie(s) uit de Actieagenda draagt de maatregel bij?

Acties 6, 7 en 10

Waarom is deze maatregel nodig? Welk probleem helpt deze maatregel aan te pakken?

Uit het onderzoek naar piekemissies in actie 7 is geconcludeerd dat storingsemisies een significant deel van de totale uitstoot van persistente ZZS naar de lucht vormen. Ook is uit meerdere praktijkcasussen gebleken dat piekemissies waarschijnlijk de oorzaak van geur en ook prikkelingen/irritaties van luchtwegen en ogen zijn in sommige gevallen. Piekemissies zijn daarmee ook een belangrijke trigger voor ongerustheid over de gezondheid bij omwonenden.

Er is in theorie voldoende wet- en regelgeving om bij vergunningverlening deze verhoogde emissies ten gevolge van voorziene en onvoorziene bedrijfssituaties te kunnen voorkomen, beperken en monitoren, maar de uitwerking in de praktijk blijft achter om meerdere redenen. Bijvoorbeeld omdat piekemissies zeer divers van aard zijn en er zeer grote verschillen tussen en binnen sectoren kunnen zijn in de soorten piekemissies. Daarnaast vragen Omgevingsdiensten zelf ook om handvaten om beter met piekemissies om te kunnen gaan.

Om de bovenstaande redenen is het voorstel om de pilots omtrent piekemissies op te zetten. Daarnaast is er een voornemen om een praktijk handreiking voor omgang piekemissies op te gaan stellen. Door middel van het uitvoeren van de voorgestelde pilots met Omgevingsdiensten naar de omgang met piekemissies kan er direct actie ondernomen op het terugbrengen van eventuele piekemissies in de praktijk en de bevindingen in de pilots gelijktijdig opgenomen worden in de praktijk handreiking.

Na afloop van de pilots wordt geëvalueerd of de pilots en de handreiking het gewenste effect hebben gehad of dat er mogelijk aanpassingen nodig zijn in wet- en regelgeving om piekemissies beter te kunnen handhaven. Dit kan in de vorm van het juridisch verankeren van succesvolle elementen uit de pilots en praktijk handreiking.

Wat is de nuloptie?

Piekemissies zullen veelal niet voorkomen kunnen worden, noch beperkt of gemonitord, met als gevolg mogelijke tijdelijk hogere blootstellingen van omwonenden aan potentieel schadelijke piekemissies. Het is onduidelijk wat het effect op gezondheid daarvan is. Dit is niet wenselijk.

Wat zijn de geschatte kosten?

Voor de rijksoverheid gaat het in de pilotfase om beleids- en juridische capaciteit (€ 0,4 miljoen tot € 0,9 miljoen) en de kosten van metingen (ca. € 0,5 miljoen). Daarnaast zullen betrokken omgevingsdiensten en Omgevingsdienst NL mogelijk kosten maken; in overleg zal moeten worden bepaald of een bijdrage vanuit de rijksbegroting nodig is. Mocht na afloop van de pilots worden beoordeeld dat er meer handvaten vanuit wet- en regelgeving nodig zijn, dan zal dit € 0,4 miljoen tot € 0,6 miljoen aan beleids- en juridische capaciteit vragen. Nieuwe wettelijke verplichtingen kunnen voor zowel omgevingsdiensten als bedrijven nieuwe kosten met zich meebrengen.

¹ Piekemissies betreft de "anders dan normale emissies tijdens een (industriële) proces", denk aan fluctuerende processen met grote verschillen in de mate van emissies en uitvallen van filtersystemen voor (zeer) kortstondige perioden. Het gaat dus niet om incidenten.

Welke juridische overwegingen spelen er bij deze maatregel?

Mocht het noodzakelijk worden geacht, het vastleggen in het Bal van het verplicht opstellen van monitoring en beheersplannen bij industriële processen.

Eventuele nadelen

Het is lastig om piekmissies te reguleren omdat deze divers en incidenteel zijn. Piekmissies lijken nu voornamelijk op een lokaal niveau te spelen, waardoor na afloop van deze pilots moet worden beoordeeld of er een generieke maatregel nodig is. Het is lastig om hier toezicht op te houden en is er meer inzicht nodig in het emissieverloop van verschillende bedrijven. Het vraagt om een aanpak op maat, wat vraagt om specialistische kennis. Momenteel is er een tekort aan specialistische kennis is bij omgevingsdiensten op milieutechnisch gebied en in het geval van piekmissies ook op proces technisch gebied. Dit vereist verdere opleiding en werving van personeel.

Op welke onderzoeken is de maatregel gebaseerd?

De onderzoeken die een basis vormen voor deze maatregel zijn als volgt:

- Actieagenda I&O actie 6: Verdieping effecten industriële luchtmissies op de gezondheid
- Actieagenda I&O actie 7: Piekbelasting en gezondheid bij vergunningverlening
- Actieagenda I&O actie 10: Controle op industriële emissies]

04b. Verplichten integrale herbeoordeling vergunningen na bepaalde termijn

In de Kamerbrief 'Uitkomsten Actieagenda Industrie en Omwonenden' wordt een verkenning naar herbeoordeling van vergunningen omschreven. Deze factsheet omschrijft een verdergaande stap. Dit is een eventuele optie voor een volgend Kabinet. Deze stap wordt niet in gang gezet met de Kamerbrief.

Korte beschrijving

Deze maatregel omvat het in wetgeving vastleggen van het uitvoeren van een integrale herbeoordeling van uitgegeven vergunningen door het bevoegd gezag na een vaste termijn (bijvoorbeeld 10 jaar) waarin de vergunningen niet zijn aangepast of herzien. De maatregel kan bijdragen aan een betere bewijslastverdeling tussen het bedrijf en het bevoegd gezag. Op basis van deze integrale herbeoordeling kan bepaald worden of er (mogelijk) een herziening van een vergunning nodig is (ambtshalve of anderszins).¹

Aan welke actie(s) uit de Actieagenda draagt de maatregel bij?

Actie 12

Waarom is deze maatregel nodig? Welk probleem helpt deze maatregel aan te pakken?

Deze maatregel stimuleert bedrijven om te innoveren en scherpere milieunormen te halen. Op dit moment worden bedrijven indirect gestimuleerd om niet te innoveren omdat hun vergunningen blijven gelden en een vergunning herzien of nieuw aanvragen, bijvoorbeeld omdat geïnnoveerd wordt, leidt tot onzekerheid over de vergunning. Het is momenteel zo dat vergunninghouders niet verplicht zijn na een bepaalde termijn een wijzigingsaanvraag in te dienen of dat gehele vergunningen anderszins na een bepaalde termijn worden herbeoordeeld. Binnen het bestaande instrumentarium bestaan er veel mogelijkheden om (ambtshalve) de vergunning aan te passen. Het blijkt echter in bepaalde gevallen voor het bevoegd gezag lastig om deze optimaal in te zetten, omdat hiervoor onvoldoende informatie voor beschikbaar is. Deze maatregel zou ook moeten leiden tot een versterking van de informatiepositie van het bevoegd gezag.

Door een integrale herbeoordeling van uitgegeven vergunningen door het bevoegd gezag na een vaste termijn in te stellen, is het mogelijk om, waar nodig, een vergunning te herzien als dit nodig wordt geacht vanuit de integrale herbeoordeling. Hiermee worden bedrijven gestimuleerd om te innoveren en de leefomgeving mee te helpen beschermen en blijven vergunningen actueel en passend bij de huidige situatie en stelt het bevoegd gezag in staat om de leefomgeving en omwonenden zo goed mogelijk te beschermen. beschermt.

Een herziening van een vergunning kan wenselijk zijn op basis van bijvoorbeeld verbeterde technische mogelijkheden van een installatie om minder te emitteren, verbeterde methoden om het milieu te beschermen, veranderingen in de lokale of regionale kwaliteit van de leefomgeving of op grond van het voorzorgsbeginsel bij nieuwe wetenschappelijke inzichten in de stoffen die uitgestoten worden. Het ontbreken van een moment van herbeoordeling kan er toe leiden dat vergunningen niet worden aangepast, terwijl de situatie daar wel om vraagt omdat de lokale of regionale leefomgeving bijvoorbeeld is veranderd.

De uitwerking en invoering van deze maatregel is complex. Daarom moet er samen met de praktijk bepaald worden hoe deze maatregel het beste uitgewerkt en toegepast kan worden.

Wat is de nuloptie?

Het huidige beleid leidt ertoe dat bedrijven die niet innoveren en geen wijziging van een vergunning aanvragen, kunnen blijven uitstoten wat ze op het moment van de vergunningaanvraag mochten uitstoten. De huidige stand van de techniek en de huidige toestand van de leefomgeving

¹ Deze maatregel is separaat aan het ingezette traject voor vergunningen voor lozingen en onttrekkingen.

worden zo niet meegenomen en meegewogen in de vergunning en de bedrijfsvoering. Als we tot een schonere leefomgeving willen komen is dat niet wenselijk.

Wat zijn de geschatte kosten?

De kosten van pilots en verdiepend onderzoek worden geschat op € 0,6 miljoen tot € 0,9 miljoen. Voor verplichtstelling is tijdelijke beleids- en juridische capaciteit nodig (schatting: € 0,4 miljoen tot € 0,6 miljoen). Deze verplichting zal daarnaast kosten betekenen voor de bevoegde gezagen en bedrijven. Nader overleg is nodig om daar een betere inschatting van te maken en om een eventuele bijdrage vanuit de rijksbegroting in kaart te brengen.

Welke juridische overwegingen spelen er bij deze maatregel?

Er is een wetswijziging nodig om de integrale herbeoordeling van uitgegeven vergunningen door het bevoegd gezag na een vaste termijn mogelijk te maken. Daarnaast dient in de uitwerking, samen met in ieder geval de bevoegde gezagen en OD's, nagegaan te worden welke (wettelijke) invulling van de integrale herbeoordeling het meest duidelijk en efficiënt is en tot de minste rechtszaken leidt. Dit is in het belang van zowel bedrijven als overheid als de omgeving.

Eventuele nadelen

Mogelijke nadeel is dat dit meer capaciteit zal kosten bij de omgevingsdiensten, die nu al onder druk staan. Daarnaast is de kennispositie van Omgevingsdiensten momenteel mogelijk niet toereikend en moet hier in de uitwerking expliciet aandacht aan worden besteed.

Op welke onderzoeken is de maatregel gebaseerd?

Op actie 12 en het Juridisch Onderzoek 'Omgaan met vergunningen en onzekere risico's' uit 2025 van HBJZ.

04c. Ondersteunen vergunningsverleners

Korte beschrijving

Vergunningsverleners ondersteunen vanuit Omgevingsdienst NL Academie, IPLO of een grote omgevingsdienst met training en technische ondersteuning milieuspecialisten. Door bij Omgevingsdienst NL, IPLO of grote omgevingsdienst de huidige (milieutechnische) trainingen uit te breiden en voor een periode meer milieutechnische ondersteuning te faciliteren bij omgevingsdiensten wordt er een impuls worden gegeven aan het huidige kennisniveau van de omgevingsdiensten.

Aan welke actie(s) uit de Actieagenda draagt de maatregel bij?

Acties 6, 7 en 10

Waarom is deze maatregel nodig? Welk probleem helpt deze maatregel aan te pakken?

Uit het OVV-rapport is gebleken dat er een stimulans nodig is in de verdere ontwikkeling van het kennisniveau bij de omgevingsdiensten om de gezondheid van omwonenden beter te beschermen. Door tijdelijk meer milieutechnische kennis te faciliteren omtrent onder andere vergunnen van persistente stoffen en piekmissies, wordt het kennisniveau op korte termijn verbeterd. Door tijdelijk (meer) milieutechnische trainingen te faciliteren wordt het kennisniveau voor de langere termijn verbeterd. Dit verhoogde kennisniveau draagt bij aan het beter uitvoeren van de VTH-taken door de omgevingsdiensten, wat ervoor zorgt dat de gezondheid van omwonenden beter worden beschermd.

Wat is de nuloptie?

De omgevingsdiensten zullen blijven handelen vanuit het huidige kennisniveau. Het huidige kennisniveau rondom vergunningverlening van zaken zoals persistente stoffen zal op lange termijn langzaam vooruitgaan, maar is op korte termijn geen aanzienlijke verandering in het kennisniveau. Doordat er op korte termijn het kennisniveau niet (direct) verandert, worden lange termijn beslissingen genomen vanuit dit kennisniveau. Dit zorgt ervoor dat de gezondheid van omwonenden op lange termijn mogelijk minder goed beschermd wordt tegen onvoorziene effecten van bijvoorbeeld persistente stoffen.

Wat zijn de geschatte kosten?

Het doorvoeren van deze maatregel zal capaciteit bij Omgevingsdienst NL vragen en een tijdelijke toevoeging van milieutechnische ondersteuners en trainers aan Omgevingsdienst NL, IPLO of een grote omgevingsdienst. Naar schatting gaat het, genomen over een periode van 4 jaar, om € 2,4 miljoen tot € 3,1 miljoen.

Welke juridische overwegingen spelen er bij deze maatregel?

Er spelen verder geen juridische overweging bij deze maatregel.

Eventuele nadelen

Geen.

Op welke onderzoeken is de maatregel gebaseerd?

Onderzoeken bij acties 6, 7 en 10

05a. Uitvoeren pilots voor betere controle op de emissies van industriële installaties

Deze factsheet omschrijft een optie om de pilot meten zoals omschreven in de Kamerbrief 'Uitkomsten Actieagenda Industrie en Omwonenden' in te richten. De daadwerkelijke uitvoering van deze pilot moet nog nader vormgegeven worden.

Korte beschrijving

De uitstoot van fabrieken wordt door geaccrediteerde meetinstanties in opdracht van bedrijven gemeten in het kader van hun zorgplicht. Deze bedrijfsmetingen dienen drie doelen: bepalen hoeveel er uitgestoten wordt, vaststellen of er aan gestelde emissie-eisen wordt voldaan en het vroegtijdig signaleren van abnormale procesomstandigheden (bij continue metingen). Aanvullend worden immissiemetingen verricht aan de terreingrens of in de nabijheid van woonkernen om de impact op de direct omgeving te monitoren of te verminderen.

Er zijn verbeteringen mogelijk ten aanzien van het borgen van de volledigheid, kwaliteit en onafhankelijkheid van bovengenoemde metingen. Bovendien ligt er een kans om meer innovatieve meetmethoden te gaan gebruiken speciaal gericht op het beschermen van omwonenden. Deze opties zijn nader uitgewerkt in factsheets 5b en 5c. De implementatie van mogelijke maatregelen en de kansen en knelpunten hierbij zal eerst worden onderzocht in een aantal regionale pilots. In deze pilots zullen bedrijven, bevoegd gezag, omwonenden en kennisinstanties een rol krijgen. Voor een specifieke situatie zal worden vormgegeven hoe beter meten er daar uit kan zien, bijvoorbeeld in de vorm van een meetstrategie.

De pilots moeten tenminste aandacht schenken aan:

- Continu-metingen van emissiebronnen die blootstelling van omwonenden kunnen veroorzaken onder bijzondere omstandigheden: incidentele lekkages, falen van reinigingsapparatuur, opstarten van de fabriek, etc. Dit betreft naast continue metingen bij gekanaliseerde metingen ook de eventuele bewaking aan de terreingrens met optische meetmethoden of bijvoorbeeld e-noses.
- Immissiemetingen en depositiemetingen rondom de fabriek om de impact op de omgeving te monitoren. Bijvoorbeeld in woonkernen of agrarische gebieden.
- Metingen in de omgeving van hinderaspecten zoals geur en geluid.
- De transparantie van uitgevoerde metingen bij de betreffende bedrijven.

Aan welke actie(s) uit de Actieagenda draagt de maatregel bij?

Acties 6, 7, 10

Waarom is deze maatregel nodig? Welk probleem helpt deze maatregel aan te pakken?

Het OVV rapport *Industrie en Omwonenden* beveelt aan dat het bevoegd gezag goed zicht moet hebben op de emissies van bedrijven om de gezondheid van omwonenden goed te kunnen beschermen. Dit vraagt om betrouwbare metingen onder representatieve bedrijfsomstandigheden. In het rapport van actie 10 *Controle van industriële emissies* wordt aanbevolen om in het licht van het OVV advies structureler in de omgeving van industrie metingen te gaan verrichten. Ook met het oog op het feit dat het vaststellen dat bepaalde luchtverontreinigende stoffen niet door meting worden aangetoond vertrouwen kan vergroten. Tevens worden in dit rapport de aanbevelingen gedaan om terreingrensmetingen uit te voeren en het landelijke inzicht in de luchtkwaliteit en deposities rondom industriegebieden te vergroten.

Wat is de nulsituatie?

De metingen bij en rondom bedrijven laten uitvoeren zoals dit op dit moment gebeurt. Sommige emissiesituaties met impact op de omgeving zullen dan niet of minder goed worden gemonitord.

Wat zijn de geschatte kosten?

Het opzetten en begeleiden van deze pilots zal capaciteit vergen van zowel de rijksoverheid als van bevoegde gezagen. Naar schatting gaat het voor een periode van 3 jaar om € 5,1 miljoen tot € 6,3 miljoen.

Welke juridische overwegingen spelen er bij deze maatregel?

Om de pilots uit te voeren zijn geen wetswijzigingen nodig. Het is wel wenselijk om juristen mee te laten kijken bij de pilots om in kaart te brengen welke juridische (on)mogelijkheden er omtrent het verbeteren van de meetmethoden spelen.

Eventuele nadelen

Het uitvoeren van deze pilots vraagt capaciteit en geld bij overheden en bedrijven, en tijdsinzet van de betrokken omwonenden.

Op welke onderzoeken is de maatregel gebaseerd?

- OVV rapport. Industrie en Omwonenden.
- ITL: Voor de gezondheid: scherpere vergunningverlening bij uitstoot naar de lucht
- Tauw: Actie 7 Actieagenda Industrie en Omwonenden: Onderzoek piekbelastingen en gezondheid bij vergunningverlening.
- Tauw Actie 10 Actieagenda Industrie en Omwonenden: Controle op industriële emissies verbeteren.

05b. Versterken onafhankelijkheid en controle in het systeem van industriële metingen

In de Kamerbrief 'Uitkomsten Actieagenda Industrie en Omwonenden' wordt een pilot over meten omschreven. Deze factsheet omschrijft een verdergaande stap. Dit is een eventuele optie voor een volgend Kabinet. Deze stap wordt niet in gang gezet met de Kamerbrief.

Korte beschrijving

De uitstoot van fabrieken wordt door geaccrediteerde meetinstanties in opdracht van bedrijven gemeten in het kader van hun zorgplicht. Deze bedrijfsmetingen dienen drie doelen: bepalen hoeveel er uitgestoten wordt, vaststellen of er aan gestelde emissie-eisen wordt voldaan en het vroegtijdig signaleren van abnormale procesomstandigheden (bij continue metingen). Bij de toezichttaak van het bevoegd gezag hoort de controle op de bedrijfsmetingen. Met name ook op de bedrijfsomstandigheden tijdens de metingen. Incidenteel laat het bevoegd gezag zelf metingen verrichten of verricht deze zelf.

Er zijn verbeteringen mogelijk ten aanzien van het borgen van de kwaliteit en onafhankelijkheid van zowel de bedrijfsmetingen als de controlemetingen:

1. Effectiever toezicht mogelijk maken op de bedrijfsmetingen. Vastleggen in algemene regels dat:
 - a. Een standaard notificatie aan het bevoegd gezag moet worden gedaan als er emissiemetingen uitgevoerd worden bij een bedrijf. Dit maakt dat de toezichthouder beter controle kan uitvoeren op de metingen en met name op de bedrijfsomstandigheden en procescondities tijdens de metingen. Deze meldingsplicht geldt al voor veel stookinstallaties en afvalverbrandingsinstallaties.
 - b. Er een monitoringsplan emissies door het bedrijf wordt opgesteld waarin wordt uitgewerkt welke soort metingen met welke frequentie en meetmethoden zullen worden uitgevoerd. Het opstellen van een dergelijk plan wordt nu al door een groot gedeelte van de bedrijven gedaan, maar is niet in Rijksregels voorgeschreven.
 - c. Het aanwijzen van meetinstanties die bevoegd zijn om emissiemetingen toe te passen bij industriële bedrijven in algemene regelgeving. Dit is ook de praktijk in Vlaanderen. Als er problemen zijn met de accreditatie kan een meetinstanties ook zijn aanwijzing verliezen. Dit vergroot het belang van goed uitgevoerde metingen voor de betreffende meetinstantie.
2. Ontwikkelen van een werkwijze waarin meer onafhankelijkheid en controle geborgd zit in het systeem van industriële metingen. Bijvoorbeeld door meer controlemetingen van het bevoegd gezag mogelijk te maken door een retributiestelsel in te voeren ten aanzien van de controlemetingen. Of door metingen die bedrijven (laten) uitvoeren op hun terrein uit te besteden aan een onafhankelijke, separate organisatie die voor alle bedrijven de metingen laat uitvoeren.
3. Het versterken van de kennis- en informatiepositie van Omgevingsdienst.NL ten aanzien van emissiecontroles. Emissiemetingen zijn complex. Goed toezicht op emissiemetingen vereist specialistische kennis die schaars is. Een bundeling van kennis kan het toezicht versterken. Dit kan door Omgevingsdienst.nl te versterken of door versterking van enkele grote omgevingsdiensten. Doel is om een kennisnetwerk van experts van omgevingsdiensten op te zetten en in stand te houden. Op deze manier kan de samenwerking worden versterkt en kan de aanwezige kennis maximaal worden benut.

Aan welke actie(s) uit de Actieagenda draagt de maatregel bij?

Acties 6, 7, 10.

Waarom is deze maatregel nodig? Welk probleem helpt deze maatregel aan te pakken?

Het OVV rapport beveelt aan dat het bevoegd gezag goed zicht moet hebben op de emissies van bedrijven om de gezondheid van omwonenden goed te kunnen beschermen. Dit vraagt om betrouwbare metingen onder representatieve bedrijfsomstandigheden. Dit wordt geborgd door effectievere controle op de metingen, of door nog meer onafhankelijkheid in te bouwen in het huidige systeem van bedrijfsmetingen. Het uitvoeren van betrouwbare metingen draagt ook bij aan

het vertrouwen dat de omgeving stelt in een bedrijf, waardoor de maatschappelijke 'licence to operate' wordt vergroot. In het rapport van actie 10 *Controle van industriële emissies* wordt aanbevolen om: een monitoringsplan voor alle bedrijven verplicht te stellen en emissiemetingen te laten notificeren bij het bevoegd gezag en het systeem voor het voorschrijven van continue metingen te herzien. De maatregelen in deze factsheet sluiten hierbij aan.

Wat is de nulsituatie?

De geaccrediteerde emissiemetingen en de controle daarop laten plaatsvinden zoals dit nu gebeurt. Dit betekent minder borging van de betrouwbaarheid van emissiemetingen dan wanneer de maatregelen worden doorgevoerd. Met name ten aanzien van de representativiteit van de bedrijfsomstandigheden.

Wat zijn de geschatte kosten?

- Het ontwikkelen van een werkwijze waarin meer onafhankelijkheid en controle geborgd zit in het systeem van industriële metingen kost naar schatting twee jaar. De geschatte kosten zijn € 0,6 miljoen tot € 0,9 miljoen. Wettelijke en bestuurlijke verankering kost vervolgens eenmalig € 0,4 miljoen tot € 0,6 miljoen. Structurele uitvoeringskosten moeten nader in kaart worden gebracht.
- Een notificatieplicht voor het uitvoeren van emissiemetingen is een relatief kleine aanpassing die mee kan lopen met periodieke aanpassingen van de besluiten onder de Omgevingswet. Hier zijn dus geen extra kosten aan verbonden. Dit geldt ook voor het laten opstellen van een monitoringsplan luchtemissies door bedrijven. Uiteraard levert dit wel (beperkte) uitvoeringskosten op voor bedrijven.

Welke juridische overwegingen spelen er bij deze maatregel?

Er zijn wetswijzigingen nodig om de controlemogelijkheden van het bevoegd gezag te versterken. Deze kunnen meelopen met de periodieke verzamelbesluiten tot wijziging van de omgevingsbesluiten. Voor het ontwikkelen van een werkwijze waarin meer onafhankelijkheid en controle geborgd zit in het systeem van industriële metingen zullen aanpassingen in wetgeving noodzakelijk zijn.

Eventuele nadelen

- Het standaard melden aan het bevoegd gezag als er emissiemetingen uitgevoerd worden en het opstellen van een monitoringsplan luchtemissies door het bedrijf na vergunningverlening wordt nu al door een groot gedeelte van de bedrijven gedaan. Andere bedrijven zullen hun milieuzorgsysteem moeten aanpassen. Dit zal tot een zeer geringe toename van kosten leiden.
- Het implementeren van een werkwijze waarin meer onafhankelijkheid en controle geborgd zit in het systeem van industriële metingen kan leiden tot hogere kosten voor betrokken bedrijven en/of de overheid. De uiteindelijke kosten zijn sterk afhankelijk van de vorm waarvoor gekozen zal worden en de mate van borging die nagestreefd wordt.
- Het uitvoeren van meer metingen vraagt meer capaciteit en meetspecialisten. Gezien de krapte in de markt voor het uitvoeren van metingen is dit niet zomaar beschikbaar.

Op welke onderzoeken is de maatregel gebaseerd?

- OVV rapport. Industrie en Omwonenden.
- ITL: Voor de gezondheid: scherpere vergunningverlening bij uitstoot naar de lucht
- Tauw: Actie 7 Actieagenda Industrie en Omwonenden: Onderzoek piekbelastingen en gezondheid bij vergunningverlening.
- Tauw Actie 10 Actieagenda Industrie en Omwonenden: Controle op industriële emissies verbeteren.

05c. Verruimen wettelijk kader voor 'vinger aan de pols' bij industrie ter bescherming van omwonenden

In de Kamerbrief 'Uitkomsten Actieagenda Industrie en Omwonenden' wordt een pilot over meten omschreven. Deze factsheet omschrijft een verdergaande stap. Dit is een eventuele optie voor een volgend Kabinet. Deze stap wordt niet in gang gezet met de Kamerbrief.

Korte beschrijving

Het bevoegd gezag krijgt de wettelijke mogelijkheid om metingen voor te schrijven als omwonenden kunnen worden blootgesteld aan ZZS emissies of andere schadelijke emissies bij lekkages, storingen of uitval van apparatuur. Dit betreft 'vinger aan de pols'-metingen zoals e-noses of optische meetmethoden aan de terreingrens.

Aan welke actie(s) uit de Actieagenda draagt de maatregel bij?

Actie 10: Controle op industriële emissies verbeteren, Actie 6: actie 7: Onderzoek piekbelastingen en gezondheid bij vergunningverlening.

Waarom is deze maatregel nodig? Welk probleem helpt deze maatregel aan te pakken?

Het OVV rapport beveelt aan dat het bevoegd gezag goed zicht moet hebben op de emissies van bedrijven om de gezondheid van omwonenden goed te kunnen beschermen. En dat het bevoegd gezag eisen moet aanscherpen zodra de gezondheidsrisico's voor omwonenden daarom vragen. Bijvoorbeeld als door storingen aan apparatuur de eisen voor de EU luchtkwaliteitsrichtlijn of MTR waarden worden benaderd of overschreden.

Zonder continue meting kunnen omwonenden van industriële bedrijven ongemerkt blootgesteld worden aan schadelijke stoffen. Het komt incidenteel voor dat vanaf industrieterreinen langdurig Zeer Zorgwekkende Stoffen vrijgekomen door bijvoorbeeld ongemerkte storingen in apparatuur. De installatie van metingen aan de terreingrens kan in die situaties de emissie helpen voorkomen. Bij droge bulk bedrijven kunnen stofemissies vrijkomen als er niet zorgvuldig genoeg gewerkt wordt. Dit resulteert dan in stofwolken die eveneens aan de rand van het terrein kunnen worden opgemerkt door een netwerk van stofdetectoren.

Dergelijke 'vinger aan de pols'-metingen voor stof en voor VOS/geur zijn al bij veel bedrijven aanwezig en functioneel. Dergelijke metingen kunnen in Nederland echter niet zonder meer worden voorgeschreven door het bevoegd gezag omdat deze metingen bijvoorbeeld niet in toepasselijke BREFs worden voorgeschreven. In het rapport van actie 10 Verbeteren controle van industriële emissies wordt aanbevolen om het mogelijk te maken voor het bevoegd gezag om terreingrensmetingen voor te kunnen schrijven. Deze maatregel strekt daartoe.

Wat is de nuloptie?

De situatie laten zoals die nu is. Dit betekent dat bij sommige bedrijven dicht bij de bewoonde omgeving onder bijzondere procesomstandigheden ongemerkt blootstelling kan blijven optreden van omwonenden aan ZZS emissies, fijnstofemissies, etc.

Wat zijn de geschatte kosten?

De voorbereiding van een wetwijziging kost naar schatting € 0,9 miljoen tot € 1,2 miljoen aan beleids- en juridische capaciteit en verdiepende onderzoeken. Daarna kunnen deze aanpassingen meelopen met de periodieke verzamelbesluiten tot wijziging van de omgevingsbesluiten. De kosten van het vervolgens daadwerkelijk uitvoeren van de metingen moeten nader in kaart worden gebracht.

Welke juridische overwegingen spelen er bij deze maatregel?

Er zijn wetwijzigingen nodig om 'vinger aan de pols'-metingen bij bedrijven mogelijk te maken en de controlemogelijkheden van het bevoegd gezag te versterken.

Eventuele nadelen

Het installeren van signalerende metingen aan de terreingrens van bedrijven met omwonenden in de directe nabijheid zal kosten met zich meebrengen. Om onnodige kosten te voorkomen, zal deze maatregel zich focussen op bedrijven waarbij er een aanmerkelijke invloed is op de omwonenden in het geval van bijzondere bedrijfsomstandigheden zoals storingen. De kosten zullen afhangen van het aantal bedrijven dat maatregelen zal moeten treffen én het soort metingen dat wordt geïnstalleerd. Het aantal bedrijven en de kosten die dit betreft moet nader onderzocht worden.

Op welke onderzoeken is de maatregel gebaseerd?

- OVV rapport. Industrie en Omwonenden.
- OVV rapport. Emissie van ethyleenoxide bij Shell Moerdijk.
- EPA (US): EPA Method 325, Fenceline Monitoring for refineries, 2025.
- Inspectie ITL: Voor de gezondheid: scherpere vergunningverlening bij uitstoot naar de lucht
- Chemelot: Milieujaarverslag Chemelot 2023.
- Tauw: Actie 7 Actieagenda Industrie en Omwonenden: Onderzoek piekbelastingen en gezondheid bij vergunningverlening.
- Tauw Actie 10 Actieagenda Industrie en Omwonenden: Controle op industriële emissies verbeteren.

06. Verbeteren metingen luchtkwaliteit en depositie rondom industrie

In de Kamerbrief 'Uitkomsten Actieagenda Industrie en Omwonenden' wordt een pilot over meten omschreven. Deze factsheet omschrijft een verdergaande stap. Dit is een eventuele optie voor een volgend Kabinet. Deze stap wordt niet in gang gezet met de Kamerbrief.

Korte beschrijving

Voor het meten van de blootstelling aan vervuiling bestaat het landelijk meetnet. Dit is een verzameling stationaire meetstations verspreid over het land waarmee de concentraties van veel verschillende stoffen continu worden gemeten. Om gericht het effect van de emissies van specifieke industrieën op de luchtkwaliteit in kaart te brengen staan meetstations van het landelijk meetnet bij enkele industriegebieden in Nederland. Incidenteel worden tijdelijk meetstations geplaatst rondom bedrijven om de blootstelling aan of de depositie van specifieke stoffen in kaart te brengen.

In de huidige situatie is er met betrekking tot deze metingen een reactieve opstelling. Pas als er een probleemsituatie is of zich onrust in de omgeving voordoet wordt een meetprogramma gestart. In het licht van het advies van de OVV past het om structureel de blootstelling in kaart te brengen. Daartoe strekken de volgende maatregelen:

- a. Het uitvoeren van mobiele meetcampagnes bij industriegebieden om immissie en/of deposities in kaart te brengen.
- b. Uitvoeren pilot metingen rondom bedrijven om de (diffuse) emissies van vluchtige stoffen te monitoren of te bewaken.
- c. Faciliteren citizen science-projecten rond vluchtige organische stoffen (VOS)/geur waarbij zal worden aangesloten bij de aanpak van citizen science projecten rond het Schone Lucht Akkoord. De citizen science projecten kunnen in samenhang met de mobiele meetcampagnes onder (a) worden uitgevoerd.

Ad (a) en (b): Er zal eerst in kaart worden gebracht door het RIVM bij welke industriegebieden immissiemetingen toegepast kunnen worden. En bij welke bedrijven het zinvol is om aan de terreingrens metingen uit te voeren. Vervolgens kunnen deze metingen worden uitgevoerd door bijvoorbeeld een grote milieudienst mede mede ten dienste van andere milieudiensten. Dit sluit aan bij de breed gedragen wens om meer (controle)metingen uit te voeren.

Ad (c): Citizen-science projecten worden in Nederland uitgevoerd om burgers te betrekken bij het uitvoeren van luchtkwaliteitsmetingen. Zo is er het initiatief Hollandse Luchten in Noord Holland en het project Samen Meten van het RIVM. Deze projecten zijn nu niet specifiek gericht op industriegebieden. Deze maatregel heeft als doel om rond meerdere industriegebieden citizen science projecten te starten.

In de meeste gevallen is de verwachting dat de metingen zullen aantonen dat de emissies binnen gestelde grenzen liggen. Mocht dit niet zo zijn, dan wordt in contact getreden met het bevoegd gezag en bedrijf en dan zal de oorzaak van de afwijking verder worden onderzocht.

Aan welke actie(s) uit de Actieagenda draagt de maatregel bij?

Actie 10: Controle op industriële emissies verbeteren en actie 7: Onderzoek piekbelastingen en gezondheid bij vergunningverlening.

Waarom is deze maatregel nodig? Welk probleem helpt deze maatregel aan te pakken?

Het OVV rapport beveelt aan dat het bevoegd gezag goed zicht moet hebben op de emissies van bedrijven om de gezondheid van omwonenden goed te kunnen beschermen. Om de emissies van bedrijven te controleren verdient het aanbeveling om ook de concentraties in de leefomgeving te monitoren. Het gericht monitoren van de concentraties in de leefomgeving wordt nu bij een beperkt aantal industriegebieden gedaan.

De intentie is om dit proactief bij meer industriegebieden te doen. De metingen dienen om goed zicht te krijgen op immissies. Dit kan helpen met het opbouwen van vertrouwen van omwonenden omdat op deze wijze de daadwerkelijke impact op de leefomgeving wordt gemeten. In het rapport van actie 10 *Controle van industriële emissies* wordt aanbevolen om De maatregelen in deze factsheet sluiten hierbij aan.

Wat is de nuloptie?

De immissiemetingen rondom bedrijven laten plaatsvinden zoals dit nu gebeurt. Dit betekent dat er bij een beperkt aantal industriegebieden controle plaatsvindt van de blootstelling van omwonenden aan de uitstoot van de industrie.

Wat zijn de geschatte kosten?

- Het uitvoeren van 5 langere meetcampagnes rondom industriegebieden, waarbij gecontroleerd wordt op de specifieke uitstoot van die industriegebieden, kost naar schatting € 700.000 aan opstartkosten (inclusief materieel) en vervolgens rond de € 500.000 per jaar.
- Het uitvoeren van 3 pilots rondom bedrijven om de emissies van VOS/geur te bewaken kost naar schatting € 1,2 miljoen.
- Het uitvoeren van citizen science projecten bij 5 industriegebieden kost naar schatting zo'n € 350.000 per jaar, plus eenmalige aanschafkosten van ca. € 250.000.

Welke juridische overwegingen spelen er bij deze maatregel?

Er zijn geen wetswijzigingen nodig voor het uitvoeren van deze maatregelen.

Eventuele nadelen

De uitgevoerde studies kunnen tot (vervolg)vragen leiden bij omwonenden en/of bedrijven aan het bevoegd gezag en het Rijk waarvoor bij deze instanties capaciteit nodig is.

Op welke onderzoeken is de maatregel gebaseerd?

- OVV rapport. Industrie en Omwonenden.
- Inspectie ITL: Voor de gezondheid: scherpere vergunningverlening bij uitstoot naar de lucht
- Tauw: Actie 7 Actieagenda Industrie en Omwonenden: Onderzoek piekbelastingen en gezondheid bij vergunningverlening.
- Tauw Actie 10 Actieagenda Industrie en Omwonenden: Controle op industriële emissies verbeteren.

07a. Uitbreiden financiële ondersteuning voor schone industrie

In de Kamerbrief 'Uitkomsten Actieagenda Industrie en Omwonenden' wordt een verkenning naar herbeoordeling van vergunningen omschreven. Deze factsheet omschrijft een verdergaande stap. Dit is een eventuele optie voor een volgend Kabinet. Deze stap wordt niet in gang gezet met de Kamerbrief.

Korte beschrijving

De rijksoverheid kan verduurzaming van de industrie stimuleren met (maatwerk)subsidies voor de onrendabele top van investeringen in schonere productieprocessen. Daarbij gaat het specifiek om investeringen die primair de impact van bedrijven op de leefomgeving verbeteren, vergelijkbaar met de subsidies uit het Klimaatfonds die primair gericht zijn op klimaatwinst. De stimulans kan vorm krijgen via generiek instrumentarium, zoals een tenderregeling waarbij de projecten met de laagste kosten per vermeden kilo uitstoot worden gesubsidieerd, of via maatwerksubsidies voor de grootste uitstoters. Voor het integraal uitvoeren van zulke eenmalige investeringen zou een 'Leefomgevingfonds' kunnen worden ingesteld waarin de middelen voor de betreffende maatregelen zijn verzameld.

Daarnaast kan de rijksoverheid bestaande fiscale instrumenten voor milieubeleid uitbreiden om specifiek te stimuleren dat bedrijven hun vervuilende emissies (bovenwettelijk) reduceren. Dit kan op korte termijn door de bestaande milieu-investeringsaftrek en de willekeurige afschrijving van milieu-investeringen (MIA/VAMIL) uit te breiden. Ook kan nader onderzoek worden verricht naar een nieuwe fiscale stimulans die, gekoppeld aan daadwerkelijk gerealiseerde bovenwettelijke emissiereducties, schone bedrijven jaarlijks belastingvoordeel oplevert.

Aan welke actie(s) uit de Actieagenda draagt de maatregel bij?

8 (onderzoek financiële prikkels ter vermindering luchtvervuilende uitstoot)

Waarom is deze maatregel nodig? Welk probleem helpt deze maatregel aan te pakken?

- Ook binnen de wettelijke normen voor industriële emissies kunnen inwoners van Nederland worden blootgesteld aan hoeveelheden luchtverontreiniging die ongezond zijn.
- Bedrijven die schoner willen en kunnen produceren dan de wetgeving voorschrijft, moeten daar doorgaans extra kosten voor maken. Dat betekent dat voor zulke investeringen geen positieve business case bestaat en dat deze een concurrentienadeel opleveren. Een subsidie voor de onrendabele top kan dan helpen de business case sluitend te maken en zo extra emissiereducties te realiseren.
- De Adviescommissie Maatwerkafspraken Verduurzaming Industrie heeft geconstateerd dat er binnen de maatwerkafspraken verduurzaming industrie ideeën voor projecten zijn die geen CO₂ reduceren maar wel de impact op de gezondheid in de omgeving kunnen verminderen¹. Zonder de mogelijkheden voor subsidieverstrekking te verbreden, kunnen die kansen niet worden verzilverd.
- De Europese Commissie constateert een investeringskloof op milieugebied en adviseert onder meer om meer gebruik te maken van nationale financiering om die kloof te helpen dichten².

Wat is de nuloptie?

Zonder subsidie voor de onrendabele top of fiscale stimulans blijft de dominante marktprikkel voor bedrijven om, geredeneerd vanuit de business case en de concurrentiepositie, alleen te doen wat de wet vereist. Omdat er geen wettelijke grond is om (verdere) reductie van de emissies af te dwingen, kan de overheid verdere verbetering van de leefomgeving dan niet realiseren.

Wat zijn de geschatte kosten?

De benodigde middelen voor (maatwerk)subsidies zullen onder meer afhangen van het aantal bedrijven dat gebruik wil maken van de regeling(en) en van de specifieke benodigde techniek per

¹ Kamerbrief ondertekening Joint Letter of Intent Cosun (29826, nr. 259).

² Europese Commissie (2025), [Evaluatie van de uitvoering van het milieubeleid 2025 - Landverslag Nederland](#).

type emissie en productieproces. Daarbij wordt uitgegaan van projecten die niet voldoen aan de voorwaarden van de bestaande maatwerk aanpak verduurzaming industrie uit het Klimaatfonds. Te denken valt aan incidentele uitgaven van:

- ca. € 600 miljoen voor reductie van SO₂-emissies;
- ca. € 300 miljoen voor reductie van fijnstof- en ZZS-emissies;
- ca. € 400 miljoen voor reductie van NO_x-emissies, als aanvulling op de bestaande 'aanpak piekbelasters industrie'.

Aanvullend moet rekening worden gehouden met uitvoeringskosten die tijdens de 'piek' van de aanpak oplopen tot € 1,9 miljoen per jaar.

Voor het op korte termijn fiscaal stimuleren van schonere productiemethodes zijn de kosten flexibel. Jaarlijks wordt de 'milieulijst' geactualiseerd waarin de technieken staan opgenomen die in aanmerking komen voor de MIA/VAMIL. Het uitbreiden van de regelingen kan met elk gewenst bedrag. Tegelijkertijd zou deze uitbreiding beogen grote industriële bedrijven te stimuleren verduurzamingsinvesteringen te doen; daar zijn logischerwijs grotere bedragen voor nodig dan voor het mkb. Gegeven de huidige omvang van de regeling (€ 209 miljoen in 2025) is het denkbaar dat deze stapsgewijs wordt verdubbeld. Dit resulteert dan in een inkomstenderving voor de rijksbegroting van € 209 miljoen. De uitvoeringskosten voor RVO nemen proportioneel toe met de uitbreiding van de MIA/VAMIL en liggen, uitgaande van een verdubbeling met ingroeipad, tussen € 0,35 miljoen en € 1,4 miljoen per jaar.

Voor het onderzoeken van de mogelijkheden om jaarlijks belastingvoordeel te bieden voor bovenwettelijke emissiereducties is voor beleids capaciteit en de inhuur van onafhankelijke expertise ca. € 0,15 miljoen nodig. Uit het onderzoek zal moeten blijken welke kosten vervolgens gemoeid zouden zijn met denkbare regelingen.

Welke juridische overwegingen spelen er bij deze maatregel?

Subsidies moeten passen binnen nationale en Europese staatssteunwetgeving.

Eventuele nadelen

- Ook bij het beschikbaar stellen van subsidies moeten bedrijven zelf de bereidheid en investeringsruimte hebben om bovenwettelijke verbeteringen in hun productieproces door te voeren. Wanneer die factoren ontbreken, kunnen de middelen niet worden aangewend om de beoogde verbetering te realiseren.
- Vanuit de rijksbegroting geredeneerd is normstelling een kosteneffectievere manier om emissies terug te dringen dan subsidieverstrekking. Strengere nationale normen kunnen echter haaks staan op de doelstelling een gelijk Europees speelveld te behouden. Een tussenweg kan zijn om, anticiperend op strengere Europese normen, alvast fiscale stimulans of subsidies te verstrekken aan groene koplopers.
- Afhankelijk van de precieze voorwaarden kunnen investeringen worden gestimuleerd die ook zonder fiscale stimulans wel zouden zijn gedaan ('freerider-effect'). Dit kan worden gemitigeerd door de uitbreiding van de regeling aan de hand van voorafgaand marktonderzoek vorm te geven.

Op welke onderzoeken is de maatregel gebaseerd?

- Uit een indicatieve maatschappelijke kosten-batenanalyse naar een maatwerksubsidie voor rookgasreiniging³ blijkt dat deze vorm van subsidiëring in potentie substantieel maatschappelijk rendement kan opleveren. Nadere uitwerking is nodig om in de uitvoering zeker te stellen dat een concrete generieke subsidieregeling of een instrument voor maatwerksteun inderdaad netto maatschappelijke baten oplevert.
- Uit de laatste periodieke evaluatie blijkt dat de MIA/VAMIL een effectieve en kostenefficiënte fiscale regeling is⁴.

³ SEO Economisch Onderzoek (2025), [Schoon en efficiënt](#).

⁴ Kamerbrief Beleids evaluatie MIA/Vamil 2017-2021 ([Kamerstuk 36202, nr. 159](#)).

07b. Uitwerken belasting op vervuilende uitstoot

Korte beschrijving

De rijksoverheid kan de bestaande fiscale instrumenten voor milieubeleid uitbreiden om specifiek te stimuleren dat bedrijven hun vervuilende emissies (bovenwettelijk) reduceren. Met een belasting op vervuilende emissies ontstaat een directe prikkel voor bedrijven om deze reducties te realiseren: het is een directe toepassing van het principe 'de vervuiler betaalt'. De eerste stap voor de invoering van zo'n belasting is nader onderzoek (onder meer naar de grondslag en hoogte); na besluitvorming is dan tijd nodig om de invoering voor te bereiden. Het ligt voor de hand om een ingroeipad te hanteren; zo hebben bedrijven de tijd om verduurzamingsmaatregelen te treffen vóór de belasting (in volle omvang) van kracht wordt.

Aan welke actie(s) uit de Actieagenda draagt de maatregel bij?

8 (onderzoek financiële prikkels ter vermindering luchtvervuilende uitstoot)

Waarom is deze maatregel nodig? Welk probleem helpt deze maatregel aan te pakken?

- Ook binnen de wettelijke normen voor industriële emissies kunnen inwoners van Nederland worden blootgesteld aan hoeveelheden luchtverontreiniging die ongezond zijn.
- De negatieve effecten van productie, zoals gezondheids- en milieuschade, zijn nu niet in de prijzen van producenten verrekend. Dit terwijl de economische schade, onder meer in de vorm van zorgkosten en verminderde arbeidsproductiviteit, jaarlijks in de miljarden loopt. Zolang deze effecten 'extern' blijven, worden deze de facto afgewenteld op de samenleving.
- De Europese Commissie constateert een investeringskloof op milieugebied en adviseert onder meer om meer gebruik te maken van nationale financiering, "bijvoorbeeld door belastingen ten gunste van het milieu te verhogen", om die kloof te helpen dichten¹.

Wat is de nuloptie?

Zonder fiscale stimulans om schoner te produceren blijft de dominante marktprikkel voor bedrijven om, geredeneerd vanuit de business case en de concurrentiepositie, alleen aan de minimale eisen te voldoen en geen bovenwettelijke verbetering voor de leefomgeving te realiseren.

Wat zijn de geschatte kosten?

- Vooralsnog kan alleen een goede inschatting worden gemaakt van de kosten van nader onderzoek: eenmalig ca. € 0,3 miljoen. Mocht naar aanleiding van het onderzoek worden besloten de heffing daadwerkelijk in te voeren, dan zal daarvoor meerjarig beleids- en uitvoeringscapaciteit moeten worden georganiseerd.
- De jaarlijkse opbrengsten van een belasting op NO_x en fijnstof kunnen, wanneer het tarief gelijk wordt gesteld aan de gemonetariseerde milieuschade van deze emissies ('de vervuiler betaalt'), oplopen tot ruim € 1,1 miljard per jaar². Zoals aangegeven is echter nader onderzoek nodig om vanaf dit theoretische vertrekpunt tot een realistischer inschatting te komen van de daadwerkelijk te verwachten opbrengst, waarbij bijvoorbeeld rekening moet worden gehouden met grondslagerosie, onder meer doordat bedrijven hun uitstoot weten te reduceren of door weglekeffecten (bedrijven verlaten Nederland).

Welke juridische overwegingen spelen er bij deze maatregel?

Geen.

Eventuele nadelen

- Een nationale belasting op vervuilende emissies leidt tot een ongelijker speelveld voor bedrijven die internationaal concurreren. Hoe hoger de nationale heffing, hoe groter het concurrentienadeel.

¹ Europese Commissie (2025), [Evaluatie van de uitvoering van het milieubeleid 2025 - Landverslag Nederland](#).

² SEO Economisch Onderzoek (2025), [Schoon en efficiënt](#)

- Niet alle emissies kunnen worden vermeden met investeringen in schonere productieprocessen. Afhankelijk van de gekozen grondslag kan het resultaat zijn dat zelfs schone koplopers nog steeds belast worden.

Op welke onderzoeken is de maatregel gebaseerd?

- Kennisnotitie actie 8;
- SEO Economisch Onderzoek (2025), [Schoon en efficiënt](#).

08a. Uitvoeren samenwerkingsprogramma overheden rond cumulatie

Korte beschrijving

De maatregel betreft het maken van afspraken tussen, en bepalen van, kaders voor verschillende overheden, in de context van de Omgevingswet, over hoe de cumulatieve effecten van verschillende industriële stressoren zoals ZZS-emissies, geur, geluid, trillingen en licht op de gezondheid in beleid kunnen (of moeten) worden meegenomen.

Aan welke actie(s) uit de Actieagenda draagt de maatregel bij?

In beeld brengen van cumulatieve effecten industriële stressoren op gezondheid ('motie-Koekkoek').

Waarom is deze maatregel nodig? Welk probleem helpt deze maatregel aan te pakken?

De Onderzoeksraad voor Veiligheid stelt in het rapport Industrie en Omwonenden, dat de impact van cumulatie van industriële stressoren op de gezondheid momenteel onvoldoende wordt meegenomen in beleid en vergunningverlening. Hoewel individuele industriële emissies voldoen aan vergunde normen, ontbreekt een beoordeling van de gezondheidsimpact van de cumulatie.

Deze maatregel draagt bij aan de actie rond de motie-Koekkoek t.a.v. het bepalen van cumulatie van effecten van industriële stressoren op de gezondheid van omwonenden. Het rapport van Haskoning stelt als een van de oplossingsrichtingen dat initiatief nodig is vanuit de rijksoverheid om – in samenwerking met verschillende 'overheidsniveaus' waarop in de Omgevingswet visies en plannen gemaakt worden – een samenhangend kader uit te werken hoe op ieder niveau de cumulatie van verschillende stressoren in beleid kunnen (of moeten) worden meegenomen.

Wat is de nuloptie?

Zonder initiatief vanuit de rijksoverheid komt de (volgens Haskoning noodzakelijke) samenwerking tussen alle betrokken overheidsniveaus moeilijk van de grond. Dan komt de verantwoordelijkheid om 'iets met cumulatie te doen' grotendeels bij gemeentes te liggen, terwijl juist ook centraler richtinggevende informatie beschikbaar gemaakt kan worden, die decentraler gebruikt kan worden voor bijvoorbeeld prioritering in plannen en visies.

Wat zijn de geschatte kosten?

Ervan uitgaande dat vanuit IenW het initiatief wordt genomen, maar ieder overheidsniveau een gedeelte van de samenwerking en 'invulling' voor zijn rekening neemt, bestaan de kosten voor de rijksoverheid globaal uit drie delen:

- Optuigen samenwerking (€ 0,2 miljoen tot € 0,3 miljoen);
- Deelnemen aan samenwerking (€ 0,3 miljoen tot € 0,5 miljoen, inclusief onderzoekskosten);
- Uitwerking voor aan rijksoverheid toegeschreven deel van het 'kader' (€ 0,2 miljoen tot € 0,3 miljoen beleidscapaciteit, bijvoorbeeld voor jaarlijks bijwerken en beschikbaar maken emissie- en immissiegegevens; ontwikkeling MTR's; beleidsaanpassingen).

Welke juridische overwegingen spelen er bij deze maatregel?

Afspraken over dit kader zullen mogelijk moeten worden vastgelegd, maar dit is totaal afhankelijk van wat er uit het programma komt.

Eventuele nadelen

De informatie over cumulatie en hoe dit aan te pakken is in verschillende overheidslagen beschikbaar en zonder Rijksinitiatief komt dit veel lastiger van de grond. Dat is dan ook de reden dat Haskoning adviseert deze uitdaging centraal op te pakken, al heeft iedere laag hier de verantwoordelijkheid. Het betekent wel dat partijen moeten samenwerken die niet per se allemaal dezelfde doelen hebben.

Op welke onderzoeken is de maatregel gebaseerd?

Haskoningrapport over Cumulatie in het kader van motie-Koekkoek (zie tweede paragraaf).

08b. Doorontwikkelen methodiek cumulatie

Korte beschrijving

Om de cumulatieve effecten van verschillende industriële stressoren zoals ZZS-emissies, geur, geluid, trillingen en licht op de gezondheid te bepalen zijn een paar veelbelovende cumulatieve methodes voorhanden, die in verschillende fasen van ontwikkeling zijn. Om aan de behoefte van beleid te voldoen is doorontwikkeling van de methodes en/of de randvoorwaarden voor gebruik nodig.

Aan welke actie(s) uit de Actieagenda draagt de maatregel bij?

In beeld brengen van cumulatieve effecten industriële stressoren op gezondheid ('motie-Koekkoek').

Waarom is deze maatregel nodig? Welk probleem helpt deze maatregel aan te pakken?

De Onderzoeksraad voor Veiligheid stelt in het rapport Industrie en Omwonenden, dat de impact van cumulatie van industriële stressoren op de gezondheid momenteel onvoldoende wordt meegenomen in beleid en vergunningverlening. Hoewel individuele industriële emissies voldoen aan vergunde normen, ontbreekt een beoordeling van de gezondheidsimpact van de cumulatie.

De maatregel draagt bij aan de actie rond de motie-Koekkoek t.a.v. bepalen van cumulatie van effecten van industriële stressoren op de gezondheid van omwonenden. Het rapport van Haskoning hierover stelt als een van de oplossingsrichtingen dat de beschikbare modellen doorontwikkeling behoeven om ze te kunnen gebruiken in de gewenste beleidscontext.

Wat is de nuloptie?

Als de methodes niet verbeteren, betekent dit dat het probleem van 'cumulatie' minder goed aangepakt kan worden. Dit heeft invloed op de gezondheid van omwonenden en laat hun zorg over het niet adequaat aanpakken van cumulatie in stand. Het heeft daarnaast ook (negatief) invloed op de kwaliteit van OW-visies en -plannen en het VTH-stelsel.

Wat zijn de geschatte kosten?

Voor de nadere uitwerking van twee kansrijke methodes (de Hazard Index-methode (HI) om cumulatie van stoffen te berekenen en de DALY-methode die verschillende stressoren cumuleert) is een meerjarig onderzoeksprogramma voorzien. Inclusief de vertaling van onderzoeksresultaten naar beleid, en waar relevant wet- en regelgeving, zijn de kosten voor de komende vijf jaar naar schatting € 1,5 miljoen tot € 1,9 miljoen.

Welke juridische overwegingen spelen er bij deze maatregel?

Op termijn zal de immissietoets bij vergunningverlening voor ZZS-emissies mogelijk uitgebreid kunnen worden met de HI-methode. De DALY-methode zal naar verwachting op termijn in bijv. MER-context en gebiedsanalyses kunnen worden toegepast.

Eventuele nadelen

Cumulatie in beeld brengen, betekent ook dat je het zichtbaarder maakt. Als de effecten van cumulatie zichtbaarder worden, dan moeten overheden er ook wat mee doen in beleid, anders levert het alleen maar meer zorgen op bij omwonenden.

Op welke onderzoeken is de maatregel gebaseerd?

- Cumulatieonderzoek door Haskoning
- Actie 12
- Verschillende HI-gerelateerde onderzoeken door RIVM (vanaf 2023 tot nu)

09. Verkennen transitiepad naar Zero Pollution 2050

In de Kamerbrief 'Uitkomsten Actieagenda Industrie en Omwonenden' wordt een *quick scan* naar stappen om tot Zero Pollution te komen omschreven. Deze factsheet omschrijft een mogelijke vervolgstap. Deze zal een plaats krijgen in het NMP. Een volgend Kabinet zal de Tweede Kamer hierover informeren. Deze stap wordt niet in gang gezet met de Kamerbrief.

Korte beschrijving

Bij de verkenning van het transitie-pad naar *zero pollution* in 2050, is de focus voor nu gelegd op luchtkwaliteit (dus niet op bodem, water en andere milieufactoren als geluid). Luchtverontreiniging heeft namelijk van alle milieuvervuiling de grootste impact op de gezondheid van mensen.

Onder actie 2 is een *quick scan* uitgevoerd door Antea. Doel hiervan was in beeld te brengen waar we in Nederland momenteel staan in het pad naar *zero pollution* en verdere aanknopingspunten bieden om tot mogelijke aanvullende beleidsmaatregelen te komen. Dit bureauonderzoek geeft een globaal overzicht van het verloop van emissies uit het verleden en de te verwachten ontwikkelingen van emissies in de komende decennia in Nederland. De *quick scan* neemt naast industrie, ook de sectoren verkeer, energie, landbouw en overig (o.a. huishoudens) mee. Er is gekeken, middels de milieukostenmethodiek, naar de luchtverontreinigende stoffen die de meeste milieuschade¹ veroorzaken. Dit zijn stikstofoxiden, ammoniak, fijnstof (PM₁₀, PM_{2,5} en roet), zwaveloxiden en Niet-Methaan Vluchtige Organische Stoffen (MVOS). Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS), waaronder PFAS en bio-accumulerende stoffen zijn ook in beeld. Hier is een kwalitatieve analyse voor gemaakt omdat hier geen betrouwbare milieuprijs aan gekoppeld kan worden².

De *quick scan* concludeert dat emissies in de jaren 1990-2015 flink afgenomen zijn, maar dat de reductie van de uitstoot richting en na 2030 meer stagneert. Voor de weg van 2030 naar 2050, als de EU het doel *zero pollution* moet hebben behaald, ligt er ook duidelijk een extra opgave. Voor ZZS geldt hetzelfde: de minimalisatieverplichting brengt wel een dalende lijn in emissies met zich mee, maar biedt geen zicht op het behalen van een bepaalde ondergrens binnen een bepaalde termijn. Antea concludeert dat met huidig beleid de *zero pollution*-doelstellingen, in de *quick scan* opgevat als het behalen van de WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit in 2050, niet in beeld zijn. Aan de hand van een ruimtelijke analyse van emissies uit verschillende sectoren en bevolkingsdichtheid worden enkele hotspots gedefinieerd, waar verschillende combinaties van maatregelen de meeste positieve effecten voor de gezondheid kunnen sorteren.

IenW heeft eerder ook een studie door CE Delft laten uitvoeren 'Verkenning maatregelen luchtkwaliteit' uit 2024³, gericht op de vraag "wat er aanvullend nodig is aan maatregelen om te kunnen voldoen aan de WHO-advieswaarden uit 2021"? Hieruit volgde een shortlist van maatregelen met het grootste effect op verbetering van de luchtkwaliteit. Door IenW is vervolgens voor deze verkenning transitiepad naar *zero pollution* 2050, nader naar deze CE Delft studie gekeken. Afgaand op de inschatting van deze studie is per luchtverontreinigende stof aangegeven wat de *theoretische emissiereductie* is bij het uitvoeren van het voorgestelde maatregelenpakket door CE Delft en hoe groot de 'gap' dan nog is richting *zero pollution* (voor zover gedefinieerd). De resultaten hiervan zijn in de bijlage te vinden. Dit biedt verdere aanknopingspunten voor mogelijke aanvullende maatregelen (nader af te wegen in een zorgvuldig te doorlopen proces in afstemming met betrokken stakeholders). Ook geeft het aanknopingspunten waar de aandacht op te richten omdat het doel 2050 het verst uit beeld is.

¹ Dit is gebaseerd op de milieukostenmethodiek ([CE Delft Handboek Milieuprijzen](#))

² Een beperking bij het gebruik van de milieukostenmethodiek is de waardering van ZZS. Voor veel ZZS – vooral stoffen met onbekende of moeilijk te kwantificeren effecten, waaronder PFAS, – is geen betrouwbare milieuprijs beschikbaar. Dit komt met name doordat er onvoldoende wetenschappelijke data zijn over de schade per eenheid emissie. Hiernaast worden de effecten op gezondheid en ecologie vaak pas na lange tijd zichtbaar. Hierdoor is het niet mogelijk om betrouwbare economische waarderingen toe te kennen via milieuprijzen, zoals die in het Handboek Milieuprijzen worden gebruikt. In plaats daarvan is voor deze stoffen een kwalitatieve beschouwing uitgevoerd.

³ Kamerstukken II, vergaderjaar 2023-2024, 30175-464 & [Verkenning maatregelen luchtkwaliteit](#)

Duidelijk is, dat richting 2050 er nog een flinke stap is te zetten naar *zero pollution*. Zeker als in ogenschouw wordt genomen dat na 2030 nog maar 20 jaar resteert naar 2050 en het veelal complexer zal zijn om de reductiedoelstellingen te gaan realiseren (kortere periode dan daarvoor en de meest makkelijkste maatregelen zijn al genomen).

Als vervolgstap wordt nu voorgesteld één of meer transitiepaden op te stellen voor de fase vanaf 2030 tot 2050. Een transitiepad is een gedetailleerd plan met benodigde stappen uitgewerkt in de tijd en concrete maatregelen voor verschillende sectoren om te komen tot het gewenste eindbeeld in 2050. Dit gebeurt vanuit de aanname dat in 2030 de herziene grenswaarden op grond van de herziene EU-richtlijn luchtkwaliteit worden gehaald, en er dan een 'gap' resteert richting *zero pollution*. Dit wordt gedefinieerd als het behalen van de (gezondheidskundig wenselijke) meest recente WHO-advieswaarden uit 2021. Ook het eerder aangehaalde onderzoek door CE Delft en andere relevante studies zoals van PBL of RIVM worden hierin betrokken. De eventuele noodzaak van een gebiedsgerichte aanpak nemen we hier tevens in mee.

Naast het opstellen van mogelijke transitiepaden voor luchtkwaliteit is het wenselijk om dit ook te doen voor andere domeinen, zoals het aanpakken van ZZS, waaronder PFAS. Immers, *zero pollution* gaat over het toewerken naar een gezonde, schone en veilige leefomgeving in 2050 in den brede. Naast de luchtverontreiniging dienen ook water- en bodemverontreiniging in Nederland teruggedrongen te zijn tot niveaus die niet schadelijk zijn voor de gezondheid en natuurlijke ecosystemen, Dit geldt ook voor andere milieufactoren zoals geluid.

Het Nationaal Milieuprogramma (NMP) dat in ontwikkeling is, legt hier een belangrijke basis voor neer. Het NMP heeft als ambitie **een gezond, schoon en veilig Nederland in 2050** in lijn met (inter)nationaal afgesproken ambities en doelen, waaronder de Europese zero pollution-ambitie voor 2050 en het vastgestelde Europese *Zero pollution action plan*. Om transitiepaden te kunnen maken is het nodig te weten waarnaar toe te werken. Hiervoor heeft IenW streefbeeld en de reeds afgesproken doelen op nationaal en Europees niveau bij elkaar gebracht. Met deze doelen werken we stapsgewijs toe naar dit eindbeeld. Het doelenoverzicht zal worden gepubliceerd bij het uitbrengen van de visie van het NMP. Het overzicht maakt tevens inzichtelijk waar nog geen concrete doelen zijn geformuleerd, of juist een nadere concretiseringslag nodig is. Op Europees niveau kan dit geagendeerd worden en ingebracht bij de onderhandelingen rondom (herzieningen van) richtlijnen en verordeningen.

De verdere uitwerking van transitiepaden pakt IenW in de context van het NMP verder op. Een volgend kabinet zal de Tweede Kamer informeren over mogelijke transitiepaden. Deze transitiepaden kunnen vervolgens gebruikt worden om in de tijd tot concrete besluitvorming te komen over welke maatregelen te treffen in de openvolgende uitvoeringsprogramma's onder het NMP.

Aan welke actie(s) uit de Actieagenda draagt de maatregel bij?

Actie 2

Waarom is deze maatregel nodig? Welk probleem helpt deze maatregel aan te pakken?

Elke verbetering van de luchtkwaliteit draagt bij aan verdere gezondheidswinst. Ook de nieuwe grenswaarden uit de herziene richtlijn Luchtkwaliteit, die gelden vanaf 2030, liggen nog niet op het niveau van de WHO-advieswaarden uit 2021. Aangezien luchtvervuiling van alle milieuvuiling de grootste impact heeft op de gezondheid, blijft verdere aanpak hiervan noodzakelijk. Het rapport van CE Delft schetst welke maatregelen denkbaar zijn om de luchtkwaliteit verder te verbeteren richting de WHO-advieswaarden. Al die maatregelen dragen in potentie bij aan het doel van een schonere lucht en gezonde leefomgeving. Wat daarin een logische volgorde is voor het nemen van maatregelen en hoe dit voor te bereiden is een vraagstuk apart, dat via één of meer transitiepaden verder verdiept kan worden. In ieder geval is duidelijk dat onze blijvende inzet op het verbeteren van de luchtkwaliteit nodig is.

Voor de richtlijn luchtkwaliteit geldt dat het voor Nederland niet vanzelfsprekend is dat de nieuwe grenswaarden per 2030 worden gehaald. De nieuwe normen zijn ambitieus en worden tegelijk haalbaar geacht mits tijdig voldoende maatregelen worden genomen. De Tweede Kamer is hier 30 september 2025⁴ over geïnformeerd. De richtlijn bevat verder een vijfjaarlijkse evaluatiebepaling. Op grond hiervan kan de Europese Commissie op het moment van de evaluaties voorstellen doen voor het aanscherpen van en het introduceren van nieuwe grenswaarden. Zo is het onder andere mogelijk de laatste wetenschappelijke inzichten over de impact van luchtvervuiling mee te nemen, waaronder de meest actuele advieswaarden van de WHO. De ontwikkeling van voor Nederland denkbare transitiepaden kan helpen onze inzet in Brussel scherp te maken, zowel ten aanzien van deze mogelijke aanscherpingen, als ten aanzien van Europees beleid gericht op aanpak van bronnen van emissies. Europees bronbeleid ten aanzien van mobiliteit, landbouw, industrie en andere sectoren is noodzakelijk om nieuwe grenswaarden te kunnen halen.

We doen ook nu al het nodige voor het verbeteren van de luchtkwaliteit dat het pad richting *zero pollution* in 2050 ondersteunt. We blijven werken aan die maatregelen die daarvoor in gang zijn gezet:

1. Het Schone Lucht Akkoord: vrijwillig is met zo'n 140 gemeenten een ambitie richting 2030 neergezet om 50% gezondheidswinst te halen ten opzichte van de situatie in 2016, door het verminderen van emissies uit binnenlandse bronnen.
2. De implementatie van de herziene EU-richtlijn luchtkwaliteit, met vanaf 2030 onder meer aangescherpte grenswaarden voor NO₂, PM_{2,5} en PM₁₀. Eerste stap is zicht krijgen op mogelijke scenario's voor mix van maatregelen voor de verschillende bronsectoren (landbouw, industrie, verkeer en energie), en de financiële implicaties daarvan. Op basis van het 'gat' per stof tussen nu en 2030 wordt een mogelijke inzet (scenario's) en financiële bandbreedte ontwikkeld.
3. De implementatie van de richtlijn industriële emissies met onder meer aangescherpt (bron)beleid en wetgeving, waarmee het nemen van maatregelen door de industrie en intensieve veehouderijen wordt bevorderd.
4. Verzoeken van de kamer (vragen, toezeggingen of moties) zoals bv. recent om in de uitvoeringsagenda van het SLA concrete gezondheidsdoelen op te nemen, zoals minder kinderen met astma en meer gezonde levensjaren.
5. Daarnaast kan ook de inzet op andere beleidsterreinen, waaronder stikstofreducerende maatregelen t.b.v. natuurbehoud en klimaatmaatregelen, bijdragen aan *zero pollution*.

Daarnaast zal in 2026 een zogenoemde periodieke rapportage van het thema luchtkwaliteit plaatsvinden in het kader van de strategische evaluatie agenda (SEA). Hierbij wordt voor het beleid en de daarbij behorende maatregelen ten aanzien van schone lucht gekeken naar de doeltreffendheid en doelmatigheid en worden verbeterpunten geïdentificeerd in aanloop naar de aangescherpte doelen in 2030 uit de herziene richtlijn luchtkwaliteit en richting *zero pollution* in 2050⁵. De uitkomsten van deze rapportage worden betrokken in de invulling van de transitiepaden.

Wat zijn de geschatte kosten?

De financiële consequentie van *uitwerking* van één of meer transitiepad(en) past binnen de huidige begroting. Als onderdeel van de uitwerking van de transitiepaden zullen ook de financiële consequenties voor overheden, burgers en bedrijven van de te nemen *maatregelen* in kaart worden gebracht. Dit zal afgezet worden tegen de vermeden milieukosten en behaalde gezondheidswinst.

Welke juridische overwegingen spelen er bij deze maatregel?

Nederland moet voldoen aan de Europese regelgeving m.b.t. gezonde en schone leefomgeving. Europese regelgeving bepaalt daarbij wat de normen zijn. Dit zorgt voor een gelijk speelveld voor burgers en bedrijven. Een Europese aanpak is ook de meest effectieve weg; luchtverontreiniging houdt zich immers niet aan grenzen. Naast regelgeving zijn ook op vrijwillige basis bijvoorbeeld via een nieuwe doelstelling binnen het SLA nog extra stappen te zetten in de transitiepaden.

⁴ Kamerstukken II, Vergaderjaar 2025-2026, 21109-274 ([file](#))

⁵ Kamerstukken II, Vergaderjaar 2025-2026, 30175-477 ([file](#))

Eventuele nadelen

De maatregelen zullen een inspanning vragen van burgers, bedrijven en overheden. Gezondheidsbaten slaan niet op dezelfde plek neer als de kosten van maatregelen.